

СТ А Н О В И Щ Е

във връзка със защита на докторски труд
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
в Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.8. Икономика (финансови пазари)
Докторска програма: „Финанси, застраховане и осигуряване“

Тема на докторския труд: „Влияние на Европейската централна банка върху паричните политики на страните-членки на Европейския съюз и Република България и Република Северна Македония“ („The influence of the European Central bank on the monetary policies of the member states of the European Union and the Republic of Bulgaria and the Republic of Northern Macedonia“)

Автор на докторския труд: Абдуляди Шазиманоски

Научени ръководители: Проф. д-р ик. н. Вержиния Желязкова
Проф. д-р Люпчо Стойчески

Автор на становището: Проф. д-р Цветан Илиев

1. Общо представяне на получените материали

Настоящото становище е изготвено на основание Заповед № 260/27.06.2023 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) – проф. д-р ю. н. Борис Велчев, в съответствие с чл. 4 (2) от Закона за развитие на академичния състав в Република България и чл. 30 (2) на Правилника за прилагане на този закон, както и в съответствие с чл. 47 (7) от Правилника за приемане и обучение на докторанти във ВУЗФ.

Предоставената ми документация по конкурса включва: дисертационен труд, автореферат, списък с научни публикации, резюмета на публикациите за участие в процедурата, справка за изпълнение на наукометричните изисквания, CV, декларация за авторство и добросъвестно разработване на дисертационния труд. В изпълнение на изискванията на чл. 6 (1) и (2) от ЗРАСРБ са налице доказателства за притежавана ОКС „Магистър“ и разработен дисертационен труд на тема „Влияние на Европейската централна банка върху паричните политики на страните-членки на Европейския съюз и Република България и Република Северна Македония“.

Представеното ми дава основание да посоча, че са спазени нормативните изисквания за допускане до участие в процедура по защита на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторант Абдуляди Шазиманоски е роден на 1.02.1988 г. в Р С. Македонија. В периода 2006 – 2012 г. завършва висше икономическо образование в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“ по специалност „Финансов и банков мениджмънт“ в European University – Скопие, Р С. Македонија.

В професионален план докторант Шазиманоски е насочил своето развитие в областта на корпоративния мениджмънт в TP Elite Fashion - Струга, където натрупва повече от 15 години последователно като ръководството на екип по продажби, а в последствие се позиционира до главен мениджър. Владее писмено и говоримо английски, турски и албански език.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторант Шазиманоски изследователска област е изключително актуална с оглед на предизвикателствата, пред които се изправя банковия сектор в страните – членки на ЕС и в по-конкретен план държавите от Еврозоната при изпълнение на препоръките и при провеждане на политиката на ЕЦБ.

За да постигне основната си цел, свързана с поддържане на ценова стабилност за Еврозоната като цяло, ЕЦБ използва набор от инструменти и процедури на паричната политика. Те осигуряват оперативна рамка за провеждане на паричната политика в на практика.

Съобразяването препоръките и политиките на ЕЦБ изведе на преден план необходимостта от промяна на редица вътрешни регламенти, уреждащи работата и функционирането на банковите системи на страните - членки. Това неминуемо се отнася и до една от най-важните дейности в банковия сектор – кредитирането. Както подчертава докторантът, темата е актуална и от теоретична, и от практическа гледна точка.

В смисъла на посоченото, трябва да подчертая, че докторантът е дефинирал реалистично и в постижими измерения целта на дисертационния си труд и на тази основа адекватно са три изследователските хипотези. С оглед на поставените цел и хипотези докторантът определя за **обект** на изследване паричната политика на ЕЦБ с нейните общи принципи, основни елементи и инструменти за реализация. За предмет на изследване в дисертацията е определена ролята на ЕЦБ в създаването на паричната политика на страните-членки на ЕС извън Еврозоната, като България и страните кандидатки за членство в ЕС, като Р С. Македонија.

4. Познаване на проблема

Добро впечатление прави обстоятелството, че докторантът е запознат с разработките по изследвания от него проблем на редица чуждестранни автори. Той уместно подчертава, че въпреки огромния обем изследвания по тази проблематика, винаги възникват нови аспекти особено с дигитализацията на обществено – икономическите отношения днес. От представеното в изложението на дисертационния труд мога да констатирам, че докторантът е запознат с различните аспекти на изследвания проблем и това му дава възможност да вникне в дълбочина в него.

5. Методика на изследването

За постигането на дефинираната в разработката цел докторант Абдуляди Шазиманоски използва адекватни изследователски методи: индукция и дедукция, сравнителен анализ, описание на явления и процеси и логическо моделиране. В значителна степен те дават възможност да се постигнат изследователските задачи.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с общ обем от 156 стандартни страници и в структурно отношение напълно съответства на предмета, обекта и целта на изследването. В структурно отношение той се състои от: въведение, изложение в четири глави, заключение и библиографска справка, включваща 107 източника преобладаващо на английски език.

В първа глава на дисертацията докторант Шазиманоски прави преглед на институционалната рамка за провеждането на единна парична политика в ЕС и в частност в Еврозоната. Особено внимание в този процес е обърнато на механизма за вземане на решения относно провеждането на определена парична политика. Акцент е поставен и върху инструментите за нейното практическо приложение с тяхната специфична насоченост, цели и очаквани ефекти.

Глава втора от дисертационния труд е посветена на специфичните особености на европейския икономически и паричен съюз, като определители на дейността на ЕЦБ при провеждането на паричната политика в ЕС и в частност в Еврозоната. Основният фокус на докторанта е върху ролята на паричната политика на ЕЦБ за поддържането на ценова стабилност особено в инфлационната ситуация, в която се намира ЕС и света от последните две години.

В трета глава докторант Шазиманоски отделя внимание на въздействието на паричната политика на ЕЦБ върху страните извън Еврозоната. Тук дисертантът съсредоточава вниманието си върху мерките за поддържане на ценова стабилност и стабилност на курсовете на техните валути спрямо еврото. Специален акцент е поставен върху действията на БНБ при прилагане препоръките на ЕЦБ за изпълнение на критериите за членство на България в Еврозоната.

Четвърта глава представя механизмите за въздействие на паричната политика на ЕЦБ върху страните – кандидатки за членство в ЕС при изпълнение на икономическите критерии. За целта докторантът разглежда ситуацията на Р. С. Македония.

Представените в заключението на дисертацията изводи ми дават основание да определя докторант Шазиманоски като автор с критичен и задълбочен изследователски поглед върху проблемите на паричната политика на ЕЦБ и нейното въздействие върху различни групи страни.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Посочените в справката научни приноси на докторанта приемам, че съответстват на показаното в дисертационния труд.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

За оформен изследователски поглед говорят и научните публикации по темата на дисертационния труд, в които са популяризирани идеите на автора – три статии. Посоченото изследователско творчество на автора съответства на изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „доктор“.

9. Лично участие на докторанта

Представените на вниманието на научното жури дисертационен труд, автореферат и публикации на докторант Шазиманоски приемам като лично достижение на автора. Посочените в библиографската справка литературни и информационни източници са използвани коректно.

10. Автореферат

Авторефератът е разработен съгласно изискванията и притежава всички необходими реквизити за една подобна разработка. Той напълно отразява представеното като структура и съдържание в дисертацията и е в обем от 36 стандартни страници.

11. Критични забележки и препоръки

Както всяка подобна разработка, така и представената от докторант Абдуляди Шазиманоски дисертация притежава и някои недостатъци. Например, вниманието на автора е насочено преди всичко към нормативните регулации, които налага паричната политика на ЕЦБ. Това, според мен, стеснява неговия поглед върху изследвания проблем, като е оставена извън обхват общо икономическата линия на развитие и ефектите върху нея от страна на тези регламенти. Освен това, не е направена пълноценна практическа оценка на ефектите на паричната политика върху мерките за поддържане на ценова стабилност и стабилност на валутния курс. Това от макроикономическа гледна точка има съществено значение за развитието на страните – членки на ЕС, на Еврозоната и кандидатстващите за членство. От там биха могли да се дефинират важни изводи и препоръки за по-нататъшно усъвършенстване както на паричната политика на ЕЦБ, така и на отделните страни.

Посочените критични бележки не омаловажават постиженията на докторанта и не бива да се приемат като сериозни недостатъци. Вземането им предвид при бъдеща работа на Аб. Шазиманоски по темата биха донесли само позитиви за него и биха го оформили като задълбочен изследовател.

Въпроси, на които докторант Шазиманоски да вземе отношение по време на защитата:

1. Какво влияние върху паричната политика, прилагана от Националните банки на страните, оказват нормативните изисквания и инструментите на па-

ричната политика на ЕЦБ върху страни – членки с фиксиран към еврото валутен курс и за страни с плаващ валутен курс спрямо еврото?

2. Кои инструменти на паричната политика предполагат възможности за справяне с инфлационен разрив и кои с дефлационни тенденции?

12. Лични впечатления

Не познавам докторанта и нямам лични впечатления от него. При изготвянето на моето становище съм се ръководил единствено от представеното в дисертационния му труд и неговите публикации.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Основната препоръка, която отправям към докторант Шазиманоски, е да насочи повече своите усилия към оценка на практическите аспекти на изследваните процеси и явления.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, считам че докторант Абдуляди Шазиманоски отговаря на наукометричните и законови изисквания за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ в „Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика (финансови пазари)“ и притежава необходимите професионални и личностни качества. Поради това убедено **давам своята положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури **да присъди** образователната и научна степен „Доктор“ на Абдуляди Шазиманоски.

Дата: 03.08.2023 г.

Подпис:

/проф. д-р Цветан Илиев/